

汉藏英对照自然科学名词术语丛书

ཁྱེད་ཀྱི་དབྱིན་ཀླུ་མ་གན་སྒྱུར་པར་བྱུང་ཚན་རིག་མིང་འཛའི་དཔེ་ཆ་གསལ།

Chinese-Tibetan-English Natural Science's Terminology Series

རོལ་ལུགས་རིག་བ།

物理学 PHYSICS

四川民族出版社

ཕྱི་ཁྱེད་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུར་ཁང་།

Sichuan Nationalities Publishing House

汉藏英对照自然科学名词术语丛书

ཐུ་བོད་དབྱིན་ཇ་གསུམ་ཤན་ཐུང་རང་བྱུང་ཚན་རིག་མིང་བརྟུན་དཔེ་ཚན་སྐ

Chinese-Tibetan-English Natural Science Terminology Series

དངོས་ལུགས་རིག་བ།
物理学 PHYSICS

四川民族出版社

མི་ཐུན་མི་རིགས་དཔེ་ཐུན་ཁང་།

Sichuan Nationalities Publishing House

图书在版编目 (CIP) 数据

物理学科学技术语翻译丛书: 汉、藏、英/西藏教材编译中心, 青海教材编译处, 青海师范大学, 西藏大学等编译. —成都: 四川民族出版社, 2000.6

(汉藏英对照自然科学名词术语丛书.第2卷/五协办组织编译)

ISBN 7-5409-2340-7

I.物... II.①西...②青...③西... III.物理学-名词术语-汉、藏、英 IV.04-61

中国版本图书馆CIP数据核字 (2000) 第32804号

汉藏英对照自然科学名词术语丛书

物理学

组织编译: 五省区藏族教育协作领导小组办公室

出版发行: 四川民族出版社

地 址: (610012) 成都盐道街3号

印 刷: 成都印刷一厂

经 销: 四川省新华书店

开 本: 787mm × 1092mm 1/16

印 张: 46.5

字 数: 950千字

版 次: 2000年6月第1版 2000年6月第1版第1次印刷

印 数: 00001—3000

标准书号: ISBN 7-5409-2340-7 / G · 1225

定 价: 100.00元

དཔེ་མཛོད་འགན་འཁུར་བ། ཀམ་ཚེ་རིང་།

མཐུན་ཤོག་འཆར་འགོད་པ། བསམ་གཏན། ཀམ་ཚེ་རིང་།

ཕྱི་པོད་དབྱིན་གསུམ་ཤན་སྐྱར་རང་བྱུང་ཚན་རིག་མིང་བརྟེན་དཔེ་ཚོགས།

དངོས་ལུགས་རིག་པ།

△ གཙམ་མཛོད་ཚ་འཛུཌ།	སྒྲིངས་ཞིང་ལཱ་པོད་ཀྱི་སྒྲིབ་གསེ་མཉམ་སྐྱབ་འགྲོ་བྱིད་ཚན་རྒྱུང་ལས་ཁང་།
△ དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།	སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་པར་བྱ་བ་སྐྱུན་ནས་བཀྲམ།
△ འབྲེལ་བ་བྱེད་ལུལ།	(༩༡༠༠༡༢)གྲོང་ཁྱིམ་སྒྲིབ་པ་དཔེ་སྐྱུན་པེ་ཚོ་ལས་སྐྱུང་ཤར་ཨང་༣༥།
△ ཤོག་ངོས་ཞིང་ཚད།	༩༨×༩༨×༩༨×༩༨×༩༨ ༡/༡༩ བར་ཤོག་༤༩.༥ཡིད།
△ པར་གྲངས།	༡—༣༠༠༠ ཡིག་གྲངས་སྟོང་༩༥༠ཡིད།
△ པར་ཐངས།	སྤྱི་ལོ་༢༠༠༠ལྷོ་ཕྱི་ཕྱོད་ཐངས་དང་པོ་དཔར།
△ དཔེ་རྒྱུགས།	ISBN7—5409—2340—7/G • 1225
△ དཔེ་རིན་སྒྲིབ།	༡༠༠

ਸੁਪ, ਸੰਨ, ਸ੍ਰ, ਯੋਧ, ਪੜ੍ਹਾ, ਬੇਬੇ, ਦਮਿ, ਲੂ, ਸੱਕ, ਕੁਝ, ਜਨ, ਧੀ,

[illegible]

སྐབས་དང་ཕྱི། གུ་རུ་རིན་ལྷ་ཡོན། རོ་རྒྱུ་དངོས་ལྷ།

གྲུ་རིན་ལྷ་ཡོན་གཞོན་པ། བཀ་མོ་སྒྲིད། བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཆོན། (འདས)

ལྷ་ཡོན། གར་གྱི་ཉི་མ། བཟ་ཤིས་དབང་འདུས། རྩ་བཟང་ནམ་ལྷལ། (མན) སངས་རྒྱལ་རྒྱལ།
མ་ཉི་ལིན། མ་རྟོ་ཞིན། རྩ་ཤོ། རྩ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས། དཔེ་འདུན། འཇམ་དབྱངས།
རྟོ་ཞེ་ཚུན། (འདས)

ཕྱ་བཅང་གཉིས་པ། གོ་འདྲི་ན། དྲང་དྲགས་གོ་བཟང་འཁྱིན་ལས།(འདས) བྱམས་པ་འཁྱིན་ལས། པཨླ་རྒྱལ་ཡུལ་
མཆོག།(འདས) རྩལ་ཤིགས་རྒྱུ་མཆོག སྐར་གཤོར་གོ་བཟང་པ་ཤར་ཞུང་ཚུ་མཆོ།
ཡུང་འཛུགས་ཉི་མ། པཨླ་ཆོར་གོ་བཟང་དཔེ་ལྟོ།

ཀླུ་རིན་ཕྱེད་། བསྟན་པ་རྒྱལ་མཆོན་།

ཀྱུ་རིན་ལྷ་ཡོན་གཞིན་ད། གློ་བཟང་རྒྱལ་སྤྲུལ་(མཉ) དག་མོ་ཕྱིད། བ་ཏོ་ཞིན། སངས་ཆུ་ཧ།

ལྷ་ཡོན། གྲོ་བཟང་ནམ་རྒྱལ། (འདས) མ་ཤོང་ཡོ། ངག་དབང་ཚེ་འིང་། སངས་རྒྱས་རྒྱལ།
 ཡང་ཁྱིམ་མ་ཕྱི་ལོན། ལྷ་ཤོ། གྲོ་བཟང་རྒྱལ་ཁྱིམ་ལ། ཚེ་བརྟན། ཞེ་ལྷན་ཤོང་། ངག་
 འདུན། ལྷ་ར་མ། ལྷ་ར་ཕྱི་ཉི་མ། ལྷ་ར་ཕྱི་རྒྱ་ལེ། ལྷ་ཤོས་རྒྱ་མཚོ།

སྐབས་གཅིག་ལ། གཞུང་གི་ཁྲིམས་ཀྱི་རྒྱ་ཆེན་དུ་གྱུར་བའི་ཕོ་

ཀྲུ་རིན་ལྷ་ཡོན་གཞོན་པ། བསྟན་པ་རྒྱལ་མཆོན། རག་དབང་ཚེ་རིང་། གཡང་འབྲུམ་རྒྱལ།

ལྷ་ཡིན། གྲོ་བཟང་རྣམ་རྒྱལ།(འདས) གྲོ་བཟང་རྣམ་རྒྱལ།(ཆད) བ་ཤོར་ཡ། སངས་རྒྱལ།
སངས་རྒྱལ་རྒྱལ། བག་མོ་དོན་བྱལ།(འདས) གྲོ་བཟང་རྒྱལ་གྱིས། ཆེ་མིང་རྩོ་ཆེ། ལྷ་ཤོ།
ཡིས་ལྷན་ཀྱང་། ཆེ་བཟན། རྩ་མཁྱིལ་ཆེ་མིང་། ཡིག་ཉེ་མིན། ལྷ་མིན་རྒྱ་ཡི་བཟ་མིས་རྒྱ་
མཆོ། བར་གྱི་ཉི་མ།

ལྷ་པོ་པའི་པ། ལྷ་པོ་པ། ལྷ་པོ་པ། ལྷ་པོ་པ།

ཀླུ་རིན་ཁྱུ་ཡོན། བསྟན་པ་རྒྱལ་མཆོན།

གྲུ་རིན་ཅུ་ཡོན་གཞོན་པ། བཀྲ་ཤིས་ཚེ་འཕེལ། རག་དབང་ཚེ་རིང་། སངས་རྒྱལ།

ལྷ་ཡོན། གྲོ་བཟང་རྣམ་ལྔལ།(ལྷན་པ་) བསོད་ནམས་རིན་ཆེན། ཆོ་མིང་། དེས་ལྟུབ། གྲོ་བཟང་...
 ལྷལ་ཁྲིམས། དབང་ཆེ། བསམ་འཕེལ། རེས་གྲི། ཆོ་མིང་རྣོ་རྩེ། བཟ་ཁིས་ལྔམཆོ། དགེ་འདུན།
 འཇིགས་བྱེད། གཤམ་ཉི་ཉིད་། བག་མོ་དོན་ལྟུབ།(གཞོན) རྩམ་མ་བཟ་ཁིས། སངས་.....
 ལྷལ་ལྔལ། གདུགས་དཔལ་ཆོ་མིང་། ལྷ་མཆོ།

全国藏文教材审查委员会 顾问及委员名单

第一届

主任委员：多吉欧珠

副主任委员：彭毛吉 龙国太

委员：李午阳 扎西旺堆 大洛桑朗杰 桑吉加 马世林 马道新 纳科 洛绒次称 更登加央 何乃丰

第二届

顾问：东嘎·洛桑赤列 强巴赤列 龙国太 郑却夏日东 土登尼玛 赛仓洛桑华旦

主任委员：旦巴江村

副主任委员：大洛桑朗杰 彭毛吉 马道新 桑杰

委员：洛桑朗杰 马光耀 阿旺次仁 桑吉加 张晟 马世林 纳科 洛绒次称 才旦 谢文广 更登 特尔玛 李午阳 阿尔宾达贵 李继先

第三届

主任委员：夏铸

副主任委员：旦巴江村 阿旺次仁 杨本加

委员：洛桑朗杰 大洛桑朗杰 马光耀 桑杰 桑吉加 彭毛当周 洛绒次称 泽仁多吉 纳科 李文章 才旦 旦正才让 柳海生 阿尔宾达贵 李继先 李午阳

第四届

顾问：夏铸 次仁曲杰

主任委员：旦巴江村

副主任委员：马依沙 阿旺次仁 桑杰

委员：大洛桑朗杰 索朗仁青 次仁欧珠 洛绒次称 王泽桑 佩谢芝 泽仁多吉 李继先 更登吉喜 杨世宏 普毛端主 星扎西 桑吉加 德盖才朗 录措

The Name Lists of Members of National Tibetan Textbooks Examination Commission and the Advisory Commission

The First Session :

Director : Duoji Ohzhu

Vice — directors : Peng Maoji , Long Guotai

Members : Li Wuyang , Zhaxi Wangdui , Daluosang Langjie , Sang Jiejia , Ma Shilin , Ma Daoxin , Longrong Cicheng , Na Ke , Geng Deng , Jia Yang , He Naifeng

The Second Session :

Advisers : Dongga Luosang Chilie , Qiangba Chilie , Long Guotai , Zheng Que , Xia Ridong , Tudeng Nima , Saicang Luosang Huadang

Director : Danba Jiangcun

Vice — directors : Daluoang Langjie , Peng Maoji , Ma Daxin , Sang Jie

Members : Luosang Langjie , Ma Guangyao , Awang Ciren , Sang Jiejia , Zhang Cheng , Ma Shilin , Na Ke , Luorong Cicheng , Cai Dan , Xie Wenguang , Geng Deng , Te Erma , Li Wuyang , Aerbing Dalai , Li Jixian

The Third Session :

Director : Xia Zhu

Vice — directors : Danba Jiangcun , Awang Ciren , Yang Bengjia

Members : Luosang Langjie , Daluosang Langjie , Ma Guangyao , Sang Jie , Sang Jiejia , Pengmao Dangzhou , Luorong Cicheng , Zere Duojie , Na Ke , Li Wenzhang , Cai Dan , Danzheng Cairang , Liu Haisheng , Li Jixian , Li Wuyang , Aerbing Dalai

The Fourth Session :

Adviser : Xia Zhu , Ciren Qiujie

Director : Dangma Jiangcun

Vice — directors : Ma Yisa , Awang Ciren , Sang Jie

Members : Daluosang Langjie , Suolang Renqing , Ci Ren , Ou Zhu , Luorong Cicheng , Wang Ze , Sang Pei , Xiezhi , Zeren Duojie , Li Jixian , Geng Deng , Ji Xi , Yang Shihong , Pengmao Duanzhi , Xing Zaxi , Sang Jiejia , Degai Cailang , Lu Cuo

མེད་གཞི།

རིག་གཞུང་ཚན་ཁག་སོ་སོའི་མིང་ཚིག་ཐ་སྟད་གཅིག་ཀྱི་དང་ཚད་ལྡན་དུ་འགྱུར་བ་
བྱ་རྒྱུ་དང་། ཚིག་མཛོད་འཇུགས་སྒྲུབ་སྐོར་ལ་ཤུགས་སྒྲུབ་བྱ་རྒྱུ་འདི་ནི་བོད་ཡིག་བསྐྱེད་གཞི་
ཚིག་འཇུགས་བྱེད་པའི་ཐད་ལ་མེད་དུ་མི་རུང་བའི་ཆར་གཞིའི་མཐུན་ཆེན་ཞིག་ཡིན། མིང་
ཚིག་ཐ་སྟད་ནི་བརྒྱ་འཕྲིན་གྱི་མངགས་པའི་སོ་ཉ་ལྟ་བུ་ཡིན་པའི་དབང་གིས་དེས་མིང་ཚིག་
ཐ་སྟད་ཚད་གཞི་ལྡན་པར་འགྱུར་བར་སྒྲུལ་འདེད་བྱས་ནས་ཚད་ལྡན་དུ་འགྱུར་བའི་བླང་བྱ་
འགྲུབ་པར་བྱེད་ཐུབ་ན། ཤེས་བྱ་བྱབ་སྤེལ་དང་། ལག་ཅུལ་བརྒྱུད་འདྲེན། རིག་གཞུང་བརྗེ་
རེས། བརྒྱ་འཕྲིན་དང་གཞི་འཛིན་ཅིས་གྲངས་སྤེལ་རེས་བྱ་རྒྱུ་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་དོན་སྙིང་
གལ་ཆེན་ཡོད་པ་མ་ཟད། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཚད་ལྡན་ཅན་འཇུགས་སྒྲུབ་བྱ་རྒྱུ་དང་། བོད་མི་
རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཆ་འགྲིག་དུ་གཏོང་བ། ཚད་ལྡན་ཡིག་རིགས་དོ་དམ་བྱ་བ། རིག་གནས་
སྒྲིབ་གསོ་དང་། གསར་འགྱུར་དཔེ་སྟན། བོད་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་ཚན་རིག་ལག་ཅུལ་སོགས་
འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བ། མི་རིགས་རང་སྐད་ཀྱིས་བྱིན་དང་བར་དུ་བརྗེ་རེས་བྱེད་པའི་བཀག་རྒྱ་
རིམ་བཞིན་སེལ་བར་བྱ་རྒྱུ་བཅས་ལ་ཕན་ཉུང་ཆེན་སོ་ཡོད།

མིང་ཚིག་ཐ་སྟད་ཚད་ལྡན་དུ་བྱ་རྒྱུ་ནི་ལག་ཅུལ་གྱི་རང་བཞིན་ཤིན་ཏུ་ཟབ་མོའི་བྱ་བ་
ཞིག་ཡིན་སྟབས་དེར་བླང་བྱ་མཐོ་ཞིང་ཆ་དོན་ཞིབ་ཆགས་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན། 《རྒྱ་བོད་
དབྱིན་གསུམ་ཤན་སྒྱར་རང་བྱུང་ཚན་རིག་མིང་བརྒྱའི་དཔེ་ཆོགས་》འདི་ནི་བོད་སྟོངས་དང་།
མཚོ་སྟོན། སི་ཁྲོན། ཀན་སུའུ། ཡུན་ནན་བཅས་སྟོངས་ཞིང་ལྗེའི་བོད་ཡིག་བསྐྱེད་གཞི་ཚུལ་
སྒྱར་ལྟེ་ཁག་དང་། འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་སྒྲིབ་གྲྭ་ཆེ་འབྲིང་། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྒྲིབ་བྲིད། ཚན་རིག་
ཞིབ་འཇུག ཡིག་སྒྱུར་སོགས་ཀྱི་ལས་ཁུངས་མང་སོའི་ཆེད་གཉེར་མཁས་དབང་བརྒྱ་ལྷག་གི་
ཤུགས་གཟབ་ནན་སོའི་སྒྲོ་ནས་ཚན་རིག་དང་མཐུན་པའི་དགོངས་བཞེད་འཆང་སྟེ་ལ་རྩ་.....

བརྩ་ལྷག་གི་རིང་ལ་དཀའ་ངལ་བྱུང་གསོད་ཀྱིས་འབད་བཅོན་བྱས་ཏེ་འགྲུབ་པ་རེད། འདིས་
 མིང་ཚེག་ཐ་སྟངས་ལ་མིང་བདུ་སྒྱུར་བའི་ཚ་དོན་བཅི་སྤང་ལེགས་པོ་བྱས་ཏེ། བོད་ཀྱི་
 སྐད་ཡིག་གི་མིང་ཚེག་གྲུབ་ཚུལ་གྱི་ཆོས་ཉིད་དང་མཐུན་པར་བྱས་ཤིང་བོད་ཀྱི་ས་གནས་སོ་
 སོའི་ཡུལ་སྐད་ཀྱི་བྱང་པར་རེ་ཉུང་རུ་གཏོང་བར་དགེ་མཚན་ངེས་ཅན་ཞིག་མཆིས།

《རྒྱ་བོད་དབྱིན་གསུམ་ཤན་སྒྱུར་རང་བྱུང་ཚན་རིག་མིང་བཅའི་དཔེ་ཆོགས་》འདི་ནི་
 རྒྱ་བོད་ཚེག་གྱི་མེས་རྒྱལ་རུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པར་ཞུགས་པ་དང་ལྷན་རུ་སློག་པ་པོ་རྣམས་
 ཀྱི་སྒྱུན་ལམ་རུ་རིམ་བཞིན་འབྲུལ་བ་ལགས། འདི་ནི་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གི་མིང་ཚེག་ཐ་སྟངས་
 རྣམས་ཚད་གཞི་ཅན་དང་ཚད་ལྡན་ཅན་རུ་འགྱུར་བའི་རིན་ཆེན་ལེགས་སྦྱེས་ཤིག་ཡིན་པར་
 གདོན་མི་ཟ། དཔེ་ཆོགས་འདི་དཔེ་སྒྱུན་བྱེད་པའི་སྐབས་དང་བསྟན་ནས་ངེད་ཅག་གིས་སྤྱི་
 ཆོགས་ཡོངས་ཀྱིས་འདིའི་ཐད་ལ་ཐུགས་ཁུར་དང་རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་ཏེ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གི་
 མིང་ཚེག་ཐ་སྟངས་ཚད་གཞི་ཅན་དང་ཚད་ལྡན་ཅན་རུ་འགྱུར་བའི་འཕྱགས་སྒྱུན་རེ་ལྟར་ཡོང་
 བའི་རེ་བ་སྟོང་ཐག་པ་ནས་ཞུ་བ་ལགས།

རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ཆན་རིག་ལག་རྩལ་མིང་ཚེག་ཞིབ་གཤེར་གཏན་འཁེབས་ཕྱ་ཡོན་ལྷན་
 ཁང་གི་ཕྱ་ཡོན། རྒྱལ་གསེབ་བྱུང་མི་རིགས་རྒྱལ་གསེབ་མིའི་མི་ཁྲུང་བཀའ་རྒྱལ་གྱིས་

༡༠༠༠མའི་ཟླ་༡༡པར་བྱིས།

序

统一和规范各学科名词术语,加强工具书建设是藏文教材建设必须具备的基础条件之一。名词术语是信息的载体,推进名词术语规范化建设,使之达到标准化的要求,不仅在知识传播、技术传递和学术交流以及信息、数据交换等方面具有十分重要的意义,而且对促进藏语文的规范化建设,藏民族语言文字处理、文献管理、文化教育、新闻出版,藏族地区的科技的发展,逐步消除本民族语言内外的交流障碍也具有十分重要的作用。

名词术语规范化是一项技术性很强的工作,要求高,原则性强。现推出的《汉藏英对照自然科学名词术语丛书》是由藏、青、川、甘、滇五省区藏文教材编译机构及有关大专院校和藏语文教学、科研、翻译等单位的上百位专家学者以严谨的科学态度,经过十几年的艰苦努力完成的。它较好地遵循了名词术语的命名原则,根据藏语文的构词规律,减少藏语地方方言差异,具有一定的权威性。

《汉藏英对照自然科学名词术语丛书》在伟大祖国步入21世纪之际,陆续与读者见面,这无疑是对藏语文名词术语规范化、标准化建设的一大贡献。值该套丛书出版之际,我们热切希望得到社会更广泛的关注和支持,以加速藏语文名词术语规范化建设。

全国科学技术名词审定委员会委员 夏 铸
教育部民族教育司司长

2000年1月

PREFACE

It is essential for the formation of Tibetan textbooks and reference books that the technical terms in every subject are standardized. Technical terms carry significant information, and consequently it is of vital importance that they adhere to a standard. This is important for a number of reasons, such as the distribution of knowledge, the sharing of technology, the exchange of culture, information and data. Standardization of technical terms also plays a very important role in the construction of standardized Tibetan language as a whole. It assists in areas such as document management, culture, education, press, development of science and technology in Tibetan-inhabited areas. It will gradually contribute to overcoming obstacles in communication both within Tibetan language, and with other languages.

The construction of technical terms is a task that demands a high degree of commitment and ability. The Chinese—Tibetan—English Natural Science Terminology Series is finally completed and is being distributed. More than one hundred experts have contributed to the compilation of this series, including Tibetan editors, language teachers, translators, some universities and colleges, scientific research and translation groups. They represent the five provinces and regions of Tibet, Qinghai, Sichuan, Gansu and Yunan. This book is a result of their diligence

and commitment to scientific integrity , and their hard work over many years . This is an authoritative book , which eliminates the local dialect discrepancies because it is grounded on the principles of naming terminal terms and word forming rules of the Tibetan language.

The Chinese — Tibetan — English Natural Science Terminology Series presented as a gift to the 50th Anniversary of the founding of the People's Republic of China , will be read by many generations of readers. This book is undoubtedly a great contribution to the construction of standardization and normalization of technical terms in Tibetan language. On the occasion of the publication of this series , we are eager for the support and concern of our society to assist in moving forward with the construction of the standardization of technical terms of Tibetan language.

Xia Zhu , Member of National Scientific and Technical Terminology examination Commission & Head of Department of Nationalities' Education of the Ministry of Education

June 1, 2000

འགྲོ་བཞུག་།

[illegible]

རྒྱལ་ཁབ་སློབ་གསུང་ལུ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་མི་རིགས་དོན་གཅོད་ལུ་ཡོན་ལྷན་ཁབ་གིས་
 1982ལོའི་ཟླ3པའི་ཆོས6ནས་ཆོས14པར་ལ། བོད་ཡུངས་དང་། མཚོ་སྒོན། སི་ཁྲོན། ཀན་
 ལུ་ལྷོ་ཡུན་ནུ་བཅས་ཡུངས་ཁོང་ལཱའི་འབྲེལ་ཡོད་སྤྱུགས་ཀྱི་འཕུས་མི་རྣམས་ཟི་ལིང་རྒྱང་
 རྒྱུ་དུ་བསྐྱོད་འཆོགས་བྱས་ནས་བོད་ཡིག་བསྐྱབ་གཞི་མཉམ་ལས་གོས་ཆོགས་བསྐྱས་ཏེ།
 ཡུངས་ཁོང་ལཱའི་སྤྱིད་གཞུང་གི་གཙོ་གཞེས་འགོ་བྱེད་དང་། རློབ་གསའི་རྩེ་ཁག་གི་འགན་
 འཛིན་པ། བསྐྱབ་གཞི་ཚོམ་སྦྱར་དང་དཔེ་སྦྱར་རྩེ་ཁག་གི་སློ་མཐུན་དང་དགེ་ལུན་གྱི་འཕུས་
 ཚབ་སོགས་ཐངས་དང་པོར་ལྷན་ཅིག་ཏུ་འཛོམས་སོག་ དེ་སྤྱི་ལུ་ཡུན་རིང་པོར་རང་ཐག་
 རང་གཅོད་དང་། རང་རྒྱལ་ཁབ་འབད་འཐབ་བྱས་པ་ལས་བོད་ཡིག་བསྐྱབ་གཞི་ཚོམ་སྦྱར་བྱེད་
 པའི་རུས་ལྱགས་གཅིག་སྤྱད་བྱེད་མ་ཐུབ་སྐབས་བསྐྱབ་གཞིའི་སྐྱས་ཚད་ཞན་པ་དང་། མིང་
 ཆོག་ཐ་སྟད་རྩྭ་གའི་ཆེད་ཆེ་བ། དཔེ་སྦྱར་འབྲེམས་སྤེལ་གྱིས་རྩེས་མི་བེན་པ། རློབ་ཚན་སོ་
 སོའི་བསྐྱབ་གཞི་རུས་སོག་ཏུ་ཆ་འགྲིག་བསྐྱེད་མ་ཐུབ་པ་བཅས་ཀྱི་དབང་གིས་བོད་རིགས་
 ཀྱི་རློབ་བྱ་རྒྱུ་འབྲིང་རྣམས་ཀྱི་རློབ་བྱེད་སྐྱས་ཚད་ལ་ཐད་ཀར་འགལ་སྡེན་ཐེབས་པའི་……

བསྐྱབ་བྱ་བཅུ་མོ་དེ་དག་ཕྱིར་དྲན་དང་སྤྱད་སྤྱོད་ཀྱི་སྐོར་ཆོད་མཁས་མགྲིན་གཅིག་ཏུ་དོས་
འཛིན་བྱས་པར། བོད་ཡིག་བསྐྱབ་གཞི་འཇུགས་སྐྱུན་གྱི་བྱ་བ་འདི་ནི་རྣམ་གངས་མང་ཞིང་
རྟོག་དྲ་ཆེ་བའི་ལས་དོན་ཞིག་ཡིན་པས། ཞིང་ཆེན་གཅིག་དང་། རང་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་གཅིག་རྒྱུ་
བའི་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱིས་ཡག་པོར་སྐྱབ་མི་ལུས་པས། མཉམ་ལས་གྱི་ཐབས་ཤེས་སྤྱད་དེ་བོད་
ཡིག་བསྐྱབ་གཞི་འཇུགས་སྐྱུན་ཐད་གྱི་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱས་ན། བསྐྱབ་གཞིའི་སྤྱོད་
ཆོད་ཁག་ཐེག་ཡོང་བ་དང་། བསྐྱབ་གཞི་གཅིག་ལྟར་གྱི་སྤྱོད་བྱ་འབྱུང་པ། བསྐྱབ་གཞི་
འཇུགས་སྐྱུན་གྱི་བཟོད་རིམ་ཆེ་ལྟར་ཡོང་བ་བཅས་ལ་དགེ་མཚན་ལྡན་པའི་ལུས་པ་ཐོན་ཐུབ།
དེ་ལྟར་ཆོད་མཁས་ལྟ་ཚུལ་གཅིག་མཐུན་བྱུང་བའི་ཆོད་གཞིའི་ཐོག་ཆོགས་འདུར་ཐེག་སྤྱོད་.....
མཁན་རྣམས་ཀྱིས་བཟོ་སྤྱོད་དང་སྤྱོད་སྤྱོད་ལྡང་ཡང་བྱས་པའི་ཁར། རྒྱལ་ཁབ་སྤྱོད་གས་སྤྱོད་
དང་། རྒྱལ་ཁབ་མི་རིགས་དོན་གཅོད་ལྟ་ཡོན་ལྟར་ཁང་གིས་ཆོག་མཆན་གནང་སྟེ། “སྤྱོད་སྤྱོད་
ཞིང་ཆེན་འབྱོར་བསྐྱབ་གཞི་མཉམ་ལས་གྱི་འགོ་བྱེད་ཆོ་རྒྱུད་”བཅུགས་ནས། འགོ་བྱེད་ཆོ་རྒྱུད་གི་
བའི་སྤྱོད་སྤྱོད་གཏན་འབེབས་དང་། ལས་བཟོས་གསལ་པོ་བྱས་ནས་བསྐྱབ་གཞི་ཚོམ་སྐྱུར་
མཉམ་ལས་བྱེད་པའི་སྤྱོད་སྤྱོད་བསམ་སྤྱོད་དང་། ཅ་དོན། མཉམ་ལས་གྱི་ལས་འགན། རྒྱ་ཁྱོན།
ཐབས་ཚུལ། སྤྱོད་ཡིག་ཆོད་ལྟར་ཏུ་གཏོང་བ་སོགས་གྱི་གནད་དོན་གཏན་འཁེལ་ཏེ། བསྐྱབ་
གཞི་ཚོམ་སྐྱུར་དང་། དཔེ་སྐྱུན། འགེམས་སྤྱོད་སོགས་གྱི་ལས་དོན་རྣམས་བཟོད་སྤྱོད་ཞིབ་
ཆོགས་བྱས། 1986ལོར་བསྐྱབ་གཞི་ཚོམ་སྐྱུར་དང་། ཞིབ་བཤེར་ཁག་དབྱེ་བའི་ཅ་དོན་
གཞིར་བཟུང་ནས་སྤྱོད་མཁོ་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱོད་སྤྱོད་ཆོག་མཆན་གནང་བ་བརྒྱུད་“རྒྱལ་ཡོངས་གྱི་
སྤྱོད་སྤྱོད་ཆོད་འཕྲིང་གི་བསྐྱབ་གཞི་ཞིབ་བཤེར་ལྟ་ཡོན་ལྟར་ཁང་གི་ཁོངས་གཏོགས་པོད་ཡིག་
བསྐྱབ་གཞི་ཞིབ་བཤེར་ལྟ་ཡོན་ལྟར་ཁང་”བཅུགས་པ་མ་ཟད་ལྟ་སྤྱོད་ལྟར་ཏུ་ཞིབ་བཤེར་
སྤྱོད་སྤྱོད་ཐེག་སྤྱོད་དང་པོ་བསྐྱུས། སྤྱོད་གས་སྤྱོད་མི་རིགས་སྤྱོད་གས་མེད་སྤྱོད་མཐུན་ལུས་པར་
རྒྱ་ལེ་ལགས་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ལྟར་ཏུ་ཞིབ་བཤེར་དང་མིང་ཆོག་ཐ་སྤྱོད་ཞིབ་
བཤེར་གཏན་འབེབས་གྱི་བྱ་བར་མཐུན་སྤྱོད་རང་བཞིན་གྱི་དགོངས་འཆར་བཏོན། དེ་ནས་
བཟུང་སྤྱོད་སྤྱོད་ཞིང་ཆེན་འབྱོར་བསྐྱབ་གཞི་ཚོམ་སྐྱུར་དང་ཞིབ་བཤེར་གཏན་འབེབས།

དཔེ་སྐྱོད། འགྲོམ་སྒེལ་གྱི་བྱ་བ་དེ་གཞི་ནས་མཉམ་ལས་མཉམ་སྒེལ་གྱི་སྤྱགས་སུ་ཁ་ལོ་བསྐྱར་
ནས་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་གྱི་འགྱུར་ལྡོག་བྱུང་།

རྒྱལ་ཡོངས་པོད་ཡིག་བསྐྱབ་གཞི་ཞིབ་བཤེར་ཟུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ནི་ད་ལྟོ་བར་དུ་……
སྐབས་བཞི་སྐར་བའི་རིང་ལ། བསྐྱབ་གཞི་ཞིབ་བཤེར་བྱ་བས་དུས་རིམ་གསུམ་བརྒྱུད་ཡོད་དེ།
དུས་རིམ་དང་པོར་སློབ་ཆུང་ནས་སློབ་འབྲིང་གི་རིག་ཚན་སོ་སོའི་ཚྭ་སྐྱར་བྱས་པའི་བསྐྱབ་
གཞི་ཞིབ་བཤེར། མིང་ཚིག་ཐ་སྙད་ཞིབ་བཤེར་གཏན་འབེབས་དང་ཚད་ལྡན་དུ་གཏོང་བའི་
ལས་འགན་ཡོངས་སུ་འགྲུབ་སྟེ། རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་གཅིག་གྱུར་བསྐྱབ་གཞི་དང་འགྲོམ་མཉམ་
པའི་སློན་ནས་དཔེ་དེབ་འདོན་སྤྱད་བྱེད་པར་ཁག་ཐེག་བྱས། དུས་རིམ་གཉིས་པར་མཐོ་འབྲིང་
དཔུས་མ་དང་འབྲིང་རིམ་ཆེད་ལས་སློབ་གྲུའི་མཉམ་བསྐྱེགས་སློབ་གཞི་ཞིབ་བཤེར། མིང་
ཚིག་ཐ་སྙད་ཞིབ་བཤེར་གཏན་འབེབས་དང་ཚད་ལྡན་དུ་གཏོང་བ་བཅས་ཀྱི་ལས་འགན་……
ཡོངས་སུ་འགྲུབ། དུས་རིམ་གསུམ་པར་མིང་ཚིག་ཐ་སྙད་ཞིབ་བཤེར་གཏན་འབེབས་ཀྱི་ཁྱབ་
ཁོངས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་བསྐྱབ་གཞིར་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱས་ཏེ། སྤྱད་བྱིན་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་
མོའི་པོད་ཡིག་བསྐྱབ་གཞི་མཉམ་ལས་དང་གཅིག་གྱུར་དུ་གཏོང་བར་ཆར་གཞི་བཙན་པོ་……
བཏིང་། རིག་ཚན་སོ་སོའི་མིང་ཚིག་ཐ་སྙད་གཅིག་གྱུར་དང་ཚད་ལྡན་དུ་གཏོང་རྒྱ་ནི་བསྐྱབ་
གཞིའི་འཛུགས་སྐྱར་དང་སྤྱད་གཉིས་སློབ་ཁྲིད་བྱ་བའི་ཆར་གཞི་ཡིན། དེའི་ཕྱིར་ང་ཚོས་རིག་
ཚན་སོ་སོའི་མིང་ཚིག་ཐ་སྙད་འགྱུར་མིང་ལ་ཞིབ་བཤེར་གཏན་འབེབས་བྱེད་པ་ནི་བསྐྱབ་……
གཞི་ཞིབ་བཤེར་བྱ་བའི་ལས་འགན་གལ་ཆེན་ཞིག་དུ་བརྩིས་ཏེ། ལྗོངས་ཞིང་ལྗོངས་པོད་
རིགས་ཀྱི་སློབ་གསོ་མཉམ་ལས་འགོ་ཁྲིད་ཆོ་རྒྱུད་གི་གཞུང་ལས་ཁང་ལ་འགན་དཀྲིས་ནས།

བསྐྱབ་གཞི་འཛུགས་སྐྱར་གྱི་ཉེར་མཁོ་ལྟར་ལྗོངས་ཞིང་ལྗོངས་བསྐྱབ་གཞི་ཚྭ་སྐྱར་སྟེ་
ཁག་དང་རང་བྱུང་ཆོན་རིག་གི་སྤྱད་གཉིས་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་པའི་སློབ་གྲྭ་ཆེ་འབྲིང་ལ་མིང་……
ཚིག་ཐ་སྙད་སྤྱད་སྐྱེག་དང་ཡིག་སྐྱར་བྱེད་པའི་ལས་བཞོ་བྱས་པ་མ་ཟད། དུས་ལྟར་ཡོངས་
ཀྱུབ་བྱེད་དགོས་པའི་སྤྱང་བྱ་བཏོན། ཆར་གཞི་དེའི་ལྟངས་ཞིབ་བཤེར་ཟུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ལ་
ལྗོངས་ཞིང་ལྗོངས་རིག་ཚན་སོ་སོའི་ཆོན་ཁག་གི་ནམ་དཔྱད་ཡངས་པའི་མཁུས་པ་དང་།

བསྐྱབ་གཞི་ཚུལ་སྒྱུར་མི་སྒྲ། ཉམས་སྦྱང་ལྷན་པའི་དགེ་ཆན་དང་ཞིབ་འཇུག་མི་སྒྲ་ལྷན་
འཛོམས་ཀྱི་གོ་སྐབས་འདི་བེད་སྤྱད་ནས། འཆར་གཞི་ཡོད་པ་དང་གོ་རིམ་ལྷན་པའི་སྒྲ་ནས་
རིག་ཚན་སོ་སོའི་མིང་ཆོག་ཐ་སྦྱད་ཞིབ་བཤེར་གཏན་འབེབས་བྱས་ཏེ། མིང་ཆོག་ཐ་སྦྱད་
འགྱུར་མིང་ཆད་ལྷན་ཅན་དང་ཆད་གཞི་ཅན་དུ་གཏོང་བའི་མགོ་བཙམས། མིང་ཆོག་ཐ་སྦྱད་
ཞིབ་བཤེར་བྱེད་པའི་བྱ་རིམ་ཁྲོད། ང་ཆོས་ལྷ་འགྱུར་ཡོད་པ་རྣམས་སོར་བཞག་དང་སྒྲོན་
མེད་པ་རྣམས་གསར་དུ་སྒྱུར་པ། ཇི་བཞིན་སྒྱུར་དཀའ་བ་རྣམས་སྒྱུར་ང་སོར་འཛོག་པའི་
ཐབས་སྤྱད་ནས། ཐོག་མར་རིག་ཚན་ལྷན་ཆེད་ལས་ཞིབ་བཤེར་ཆོ་རུང་བཅུགས་ཏེ། སྒྲ་བ་
རུང་དང་སྒྲ་བ་འབྲིང་། སྒྲ་བ་ལྷ་ཆེན་མོ་སོགས་ཀྱི་དུས་རིམ་མི་འདྲ་བ་ལྷན་སྒྲ་རིམ་ནས་
དཀའ་རིམ་བཞིན་ཞིབ་བཤེར་བྱས་པ་དང་། ཞིབ་བཤེར་བྱས་པའི་ཆན་ཆལ་མིང་ཆོག་འགྱུར་
མིང་སྟེ། གཅིག་ལྷ་གཅིག་གིས་སྒྲན་གང་ཐུབ་བྱས་པ་དང་། མིང་གཅིག་ལ་འགྱུར་གཅིག་གིས་
གོ་ཆད་པར་བྱ་བ་དང་ཡིག་སྐད་གཙོར་བྱེད་པ། ཡོངས་སུ་མ་གཤགས་པའི་ཡུལ་སྐད་མི་སྤྱད་
པ། སྒྲ་བསྒྱུར་གྱི་མིང་ལ་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྟེང་ཐུན་མོང་དུ་སྤྱད་པའི་མིང་དེ་གཞི་བྱས་པ། ཐད་སྒྱུར་
དང་དོན་སྒྱུར། སྒྲ་སྒྱུར་དང་ཡང་ན་ཐུད་གཡར་བྱེད་སྒྱུར་གང་ཡིན་ཡང་སྐབས་བསྐྱར་བེད་
སྤྱད་རྒྱན་འཁྱོངས་བྱས་ནས་རྒྱན་འབྲམས་སུ་གཏོང་བ་རྣམས་སོར་བཞག་བྱེད་དགོས་མོད།
འོན་ཀྱང་ས་ཁུལ་རང་བཞིན་གྱི་འགྱུར་ཉེས་སོང་བ་ཅན་ཡིན་ན། ཡང་བསྐྱར་བསྐྱར་ནས་
ཞིབ་བཤེར་གཏན་འབེབས་བྱས་པ། དོན་ཉེ་མཚུངས་ཅན་གྱི་མིང་ཆོག་གི་འགྱུར་ཡིན་ན་མིང་
གཅིག་འགྱུར་གཅིག་ཡོང་ཅི་ཐུབ་བྱས་ཏེ། མིང་དུ་མར་འགྱུར་གཅིག་སྒྲས་པའི་སྒྲོན་མི་འབྱུང་
བར་བྱས་སོ། །

གོང་སྒྲས་ཀྱི་ཆ་དོན་དེ་དག་གི་མཚུངས་སྟོན་འོག་རིག་ཚན་སོ་སོའི་ཞིབ་བཤེར་ཆོ་རུང་
གིས་ཡོང་བཅུ་ལྷག་གི་རིང་ལ་འབད་འབུངས་བྱས་ཏེ། ལྷ་ཕྱིར་ལོ་རྒྱུས་དང་ཁྱིམས་ལུགས།
སྒྲ་བ་གསོ་རིག་པ། ལེམས་ཁམས་རིག་པ། ས་རྒྱལ། ལུས་ཆལ། བྱ་དབྱངས། མངོས་ཆལ།
གངས་རིག་པ། དངོས་ལུགས། རྣས་འགྱུར། རྒྱེ་དངོས་སོགས་ཀྱི་མིང་ཆོག་ཐ་སྦྱད་འགྱུར་མིང་
ལ་ཞིབ་བཤེར་བྱས་པ་མ་ཟད། དུས་ཐོག་དུ་རིག་ཚན་གཙོ་བོ་འགའི་རྒྱ་བོད་ཤན་སྒྱུར་གྱི་མིང་

ཚིག་ཐ་སྟད་པར་སྐྱུན་བྱས་ཏེ་བསྐྱབ་གཞི་ཙོམ་སྒྱུར་ཟླེ་ཁག་དང་སྐད་གཉིས་སྒྲིབ་བྲིད་ཟླེ་ཁག་
 ལ་བཀའ་ནས་ཆོད་ལྟ་བུས། དེ་ནས་བསམ་འཆར་མི་མཐུན་པ་དག་ཞིབ་བཤེར་ཁྱེད་ལྟར་
 ཁབ་ལ་བསྐྱབ་ནས་དག་བཅས་བྱས། ང་ཆོས་སྒྲིབ་ཆུང་ནས་སྒྲིབ་ཟུ་ཆེན་མོའི་སྐད་གཉིས་
 སྒྲིབ་བྲིད་དང་བསྐྱབ་གཞི་ཙོམ་སྒྱུར། དེ་མིན་སྤྱི་ཚགས་ཀྱི་ལས་རིགས་སོ་སོའི་རང་བྱུང་ཆོན་
 རིག་མིང་ཚིག་ཐ་སྟད་བཀོལ་སྒྱུད་ཀྱི་དགོས་མཁོ་བསྐྱང་ཆེད། མིང་ཚིག་ཐ་སྟད་སྐད་ཁོངས་
 རྒྱ་བསྐྱེད་པ་དང་ཞིབ་བཤེར་གྱི་སྒྲིབ་སྤྱད་ཀྱིས་ལ་སྤྱད་པ་བྱུང་བུ་ཞེ། ཆོད་ཏུ་མཆུག་མཐའི་
 ཞིབ་བཤེར་གཏན་འབེབས་ཆོ་ཆུང་བཅུགས་ནས། སྒྲིབ་སྤྱད་གཅིག་བསྐྱབ་ཀྱིས་ཐོག་མར་
 རིག་ཆོན་དེའི་གཞི་ཙོམ་མིང་ཚིག་རྒྱུང་པའི་འགྱུར་གཏན་ལ་ཕབ། དེ་ནས་མིང་ཚིག་ལ་ཞིབ་
 བཤེར་གཏན་འབེབས་བྱས། རིག་ཆོན་ཞིབ་བཤེར་ཆོ་ཆུང་གིས་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་ཏུ་
 གཏན་འབེབས་བྱེད་མ་ཐུབ་པའི་མིང་ཚིག་ཐ་སྟད་དང་། བྱེད་པར་ཏུ་མིང་སྒྲིབ་འབྲེས་མའི་
 འགྱུར་ལ་གྲོས་ཞིབ་བྱས་ཏེ་མཆུག་མཐའ་གཏན་ལ་ཕབ་པ་དཔེར་ན། གངས་རིག་པའི་ཁྲོད་
 ཀྱི་“点”ཞེས་པ་ལ་སྐབས་འགར་“གནས”དང་སྐབས་འགར་“ཆོག”ཅེས་བསྒྱུར་ཡོད་པ་དེ་
 མཐའ་མཆུག་“ཆོག”ཅེས་གཏན་ལ་ཕབ་པ་དང་གཅིག་ མིང་ཚིག་ཐ་སྟད་ཀྱི་འགྱུར་ལ་ལར་
 ཡུལ་སྐད་ཀྱི་ཤན་ཞུགས་ནས་ཏུས་ཡུན་རིང་པོར་སོ་སོའི་ལྟ་བ་མཁུགས་འཛིན་བྱས་ཏེ།
 འགྱུར་ཏུ་མ་སོར་བཞག་བྱས་ཡོད་པ་དེ་དག་ནི་ཆོད་ལྟར་ཏུ་གཏོང་བར་ཕན་པ་ཅི་ཡང་མེད་
 པས་མཆུག་མཐའི་ཞིབ་བཤེར་གཏན་འབེབས་བྱེད་སྐབས། སེམས་ཐག་གཅོང་བཅད་ཀྱིས་
 འགྱུར་གཅིག་གཏན་ལ་ཕབ་པ་དཔེར་ན། གངས་རིག་པའི་ཁྲོད་ཀྱི་“差”ལ་སྒྲིབ་རྒྱུ་ཡིག་
 སྐད་ཏུ་“ཐིག་ལེ”ཞེས་བརྗོད་ཅིང་། དབུས་གཅོང་ཡུལ་སྐད་ཏུ་“ཐིག་ལེ”ཞེས་པ་དོན་གཞན་
 ཞིག་ཏུ་གོ་བ་ཡོག་སྤྱད་པས་“ཐུང་གོར”ཏུ་བསྒྱུར་ཡོད་ཀྱང་། མཆུག་མཐའི་ཞིབ་བཤེར་གཏན་
 འབེབས་བྱེད་སྐབས་སྤར་སྒྲིབ་རྒྱུ་ཀྱི་ལུགས་ལྟར་ཐིག་ལེ་ཞེས་གཏན་ལ་ཕབ་པ་དང་གཉིས།
 སྤར་གྱི་འབྲེལ་བཤད་རང་བཞིན་གྱི་མིང་ཚིག་གི་འགྱུར་ཁ་ཤས་ལ་ཆོག་ཏུ་དོན་དེའི་དང་
 ཁ་གསལ་མདོར་བསྐྱབ་ཅན་ཡོང་གང་ཐུབ་བྱས་ཡོད་པ་དཔེར་ན། གངས་རིག་ཁྲོད་ཀྱི་
 “和、差、积、商”ཞེས་པའི་འགྱུར་ནི་དེ་ལྟར་བསྐྱབ་ཐོབ། སྤེས་ཐོབ། བསྐྱར་ཐོབ།